

Válka s Mloky

Karel Čapek

Kontext

- po 1. sv. válce

Demokratický proud

- spisovatele dem. proudu spojuje aktivní žurnalistická činnost v Lidových novinách (tisk dem. smýšlející populace)
- „pragmatismus“ = filosofický směr 20. století, který se zrodil v USA (W. James)
 - pro pragmatismus je charakteristický jeho zvláštní pojem pravdy (kritériem pravdy je zkušenost, praxe jednotlivce)
 - Čapek napsal, že pravdivé je pro nás poznání, které se shoduje s naší zkušeností
 - neexistuje žádná absolutní pravda, ale že pojetí pravdy je relativní
- Josef Čapek – Kulhavý poutník
- Ferdinand Peroutka - Budování státu
- Karel Poláček - Bylo nás pět
- Eduard Bass - Cirkus Humberto

Legionářská literatura

- Rudolf Medek - Anabáze
- Jaroslav Hašek - Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

Expresionismus

- Richard Weiner - Lítice
- Ladislav Klíma - Utrpení knížete Sternenhocha
- Josef Váchal - Krvavý román

Imaginativní próza

- Vladislav Vančura - Rozmarné léto, Markéta Lazarová

Katolická próza

- Jaroslav Durych - Bloudění
- Jakub Deml - Šlěpěje

Próza levicově orientovaných spisovatelů

- Ivan Olbracht - Anna proletárka, Žalář nejtemnější
- Marie Majerová - Siréna
- Marie Pujmanová - Lidé na křižovatce

Psychologická próza

- Egon Hostovský - Žhář
- Jaroslav Havlíček - Petrolejové lampy, Neviditelný
- Jarmila Glazarová - Vlčí jáma
- Václav Řezáč - Černé světlo

Německy psaná literatura v Čechách

- Franz Kafka - Proměna, Proces, Zámek
- Meyrink - Golem
- Franz Werfel - Čtyřicet dnů
- Egon Ervín Kisch - Zuřivý reportér

Autor

- až do konce života redaktorem Lidových novin, časté cesty do ciziny
- zájem o spisovatelovu osobnost byl po 2. sv. válce vyvolán studiemi v zahraničí (v bývalém SSSR) - Čapek se dostal na seznam nevhodných spisovatelů
- Čapek nutí člověka zamýšlet se nad otázkami, jež mají existenciální podtext
- citlivost, moudrost, kultivovanost
- Čapek je demokrat a humanista (nade vše ctí morálku a mravnost)
- „pátečníci“ = přátelé, kteří se scházeli každý pátek v Čapkově vile a probírali spolu politické, kulturní a jiné problémy doby (TGM, F. Peroutka)
- dlouhá souvětí (popisy, přídavná jména, barevnost, hrátky se slovy, slovní hříčky)
- častá synonyma
- hovorová čeština, archaismy
- přehled, hodně informací o problematice, pozorovací talent, intelekt, nadhled
- laskavost ke čtenáři (čtenáře má za partnera – komunikace, oslovení)
- strukturované texty (přehledná, jasná kompozice, postupná a logická argumentace)
- lehké, svěží psaní (i pro složitá témata)

- hlubší myšlenka (psáno pro obyčejné lidi)
- schopnost vyvodit z obyčejných informací obecnější závěr

Další díla

- Proč nejsem komunistou
- fejetony, sloupky
- Cestovatelské: obrázky z Holandska, Anglické listy
- noetická (poznávací) trilogie - Hordubal, Povětroň, Obyčejný život
- distopie: R.U.R., Věc Makropulos (problematika nesmrtelnosti), Krakatit, Válka s Mloky
- Bílá nemoc, Matka (rozpor mezi mužským a ženským vnímáním světa)

Ukázka

Ano. Atlantové pohrdají Lemury a nazývají je špinavými divochy; Lemuři pak fanaticky nenávidí atlantské Mloky a vidí v nich imperialisty, západní ďábly a porušovatele starého, čistého, původního Mloctví. Chief Salamander se domáhá koncesí na březích lemurských, prý v zájmu exportu a civilizace. Vznešený kmet King Salamander, byť nerad, musí povolit; je totiž méně ozbrojen. V zátocě tigriské nedaleko někdejšího Bagdadu to praskne: domorodí Lemuři přepadnou atlantskou koncesí a zabijí dva atlantské oficíry, prý pro nějakou nacionální urážku. Následkem toho...

„... dojde k válce. Přirozeně.”

Ano, dojde k světové válce Mloků proti Mlokům.

„Ve jménu Kultury a Práva.”

A ve jménu Pravého Mloctví. Ve jménu národní Slávy a Velikosti. Heslo je: Bud' my, nebo oni! Lemurové, ozbrojení malajskými krisy a dýkami jógů, podřežou bez milosti atlantské vetřelce; za to pokročilejší, evropsky vzdělaní Atlantové vpustí do lemurských moří chemické jedy a kultury zhoubných bakterií s takovým válečným úspěchem, že se tím zamoří všechny světové oceány. Moře je infikováno uměle vypěstovaným žaberním morem. A to je konec, člověče. Mloci vyhynou.

„Všichni?”

Všichni do posledního. Bude to vymřelý rod. Uchová se po nich jenom ten starý öhningenský otisk Andriase Scheuchzeri.

„A co lidé?”

Lidé? Ah pravda, lidé. Nu, ti se začnou pomalu vracet z hor na břehy toho, co zůstane z pevnin; ale oceán bude ještě dlouho smrdět rozkladem Mloků. Pevniny zase pomalu porostou nánosem řek; moře krok za krokem ustoupí a všechno bude skoro jako dřív. Vznikne nová legenda o potopě světa, kterou seslal Bůh za hříchy lidí. Budou také zkazky o potopených mytických zemích, které prý byly kolébkou lidské kultury; bude se třeba bájit o jakési Anglii nebo Francii nebo Německu.

„A potom?”

... Dál už to nevím.

Figure 1: ukázka